

NOTAT

Unge på kanten i Nordeuropa

Dette notat præsenterer en række internationale perspektiver på udsatte unge og indsatser, der har bidraget positivt til de unges udvikling og forbedrede livssituation. Notatet er en del af undersøgelsen "Unge på kanten af samfundet", der udarbejdes af Center for Ungdomsforskning (CeFU) på foranledning af Rådet for Socialt Udsatte (RSU).

Notat indledes med en præsentation af det drivende undersøgelsesspørgsmål, efterfulgt af en kort afgrænsning af betegnelsen 'udsatte unge' og en kort opridsning af den valgte tilgang i notatet. Dernæst præsenteres en række overordnede perspektiver på udsatte unge, set med nordiske og andre europæiske øjne, som danner afsæt for nogle 'snapshots' fra forskellige landes indsatser på forskellige niveauer. Indsatser der alle har til formål at imødekomme udsatte unges behov for beskæftigelse, uddannelse eller en ændret livssituation.

Fokus på indsatser i Norden og dele af Europa

Dette notat undersøger:

Hvilke forskellige typer af indsatser findes i Norden og andre europæiske lande rettet mod udsatte unge, og hvilke indsatser kan siges at bidrage positivt til udsatte unges forbedrede livssituation?

Typer af indsatser skal her forstås som overordnede politiske tilgange, tænkninger og reformer rettet mod udsatte unge, som præger de konkrete indsatser og praksisser i Norden og Europa.

Der refereres i notatet kort til konkrete indsatser af såvel offentlig som frivillig karakter. De frivillige indsatser er imidlertid dokumenteret i ringere grad end offentlige, hvorfor disse har været sværere at lokalisere i søgningen. Generelt er det projekter med positive resultater for de unge, der er udvalgt i dette notat. Positive bidrag bygger på, om der er målbare effekter af de konkrete indsatser, eller om de unges oplevelse af deltagelse er positiv.

Udsatte unge

Der findes ingen præcis definition af udsatte unge ligesom der findes talrige begreber for unge, der kan siges at være netop udsatte. Rådet for Socialt Udsatte (Rådet) afgrænser målgruppen til at være mennesker med komplekse sociale problemstillinger, herunder hjemløshed, psykisk sårbarhed og/eller lidelser, misbrug, fattigdom, prostitution og/eller helbredsmæssige problemer (RSU 2013: Baggrund og Projekt mål – *internt papir*).

I denne undersøgelse afgrænses de udsatte unge til at være unge mellem 18 og 30 år, der hører til gruppen af unge aktivitetsparate kontanthjælpsmodtagere, men det kan også være unge der befinde sig uden for kontanthjælpsystemet og uden for uddannelsessystemet og

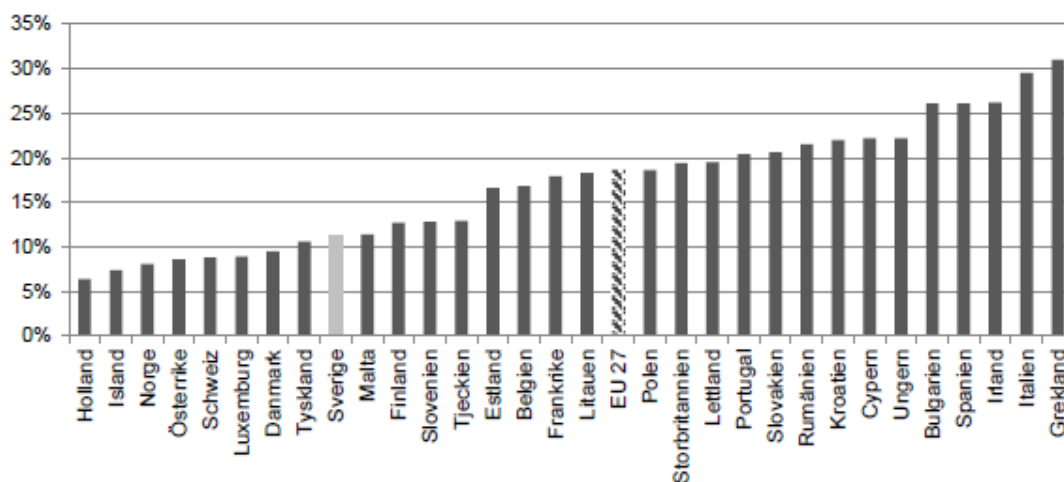
arbejdsmarkedet og som ikke har et stabilt indtægtsgrundlag. Det drejer sig om unge, der lever på kanten af centrale livsarenaer såsom familie (netværk), job, uddannelse, fritidsliv og samfundslivet mere generelt. Deres udsathed kan bestå af forskellige sociale problemstillinger, der kan påvirke på tværs af livsarenaer, og alt efter den unges 'mestring' af sin egen situation i de forskellige arenaer, vil den unge yderligere kunne befinde sig 'på kanten' af de enkelte livsarenaer. En nærmere bestemmelse af gruppen af unge og deres udsathed, vil indgå i det endelige forskningsprojekt.

I forhold til dette notat er afgrænsningen af målgruppen og de udsatte unge også tilpasset de forskellige lande, som er i fokus, og de afgrænsninger de anvender i arbejdet med udsatte unge. Og her spiller særligt betegnelsen NEET en central rolle.

Man har særligt i Storbritannien arbejdet med NEET-begrebet (Young People Not in Employment, Education or Training) som en definition af en gruppe unge, som står uden for uddannelse og arbejdsmarked (Mirza-Davies 2014; SOU 2013:129). I England er en stor andel karakteriseret ved at have anden etnisk baggrund end vestlig eller "hvid", som de benævnes i et notat til parlamentet. En stor andel er desuden unge forældre, har en eller flere funktionsnedsættelser mv. (Mirza-Davies 2014:5). Begrebet NEET er sidenhen blev genstand for en indikator, som anvendes i arbejdskraftundersøgelser, udarbejdet på baggrund af International Labour Organisation (ILO) konventionen om arbejdsmarkedsstatistik, som anvendes i EU's 2020 strategi (SOU 2013:129f).

Andelen af NEET unge i alderen 20-24 år i 2012, efter land ses nedenfor.

Diagram 5.4 Andel unga som varken arbetar eller studerar (NEET) i åldern 20–24 år i EU, år 2012

Källa: Eurostat (2013), Labour Force Surveys.

Kilde: SOU 2013:131.

Danmark ligger på knap 10 procent mens både Norge og Sverige har over 10 procent NEET unge i 20-24-års alderen. Norge, Island og Holland har alle tre lavere andele NEET unge end Danmark. Belgien har over 15 procent, mens NEET unge i Storbritannien udgør næsten 20

procent, mens Irland kun overgås af Italien og Grækenland med sine godt 25 procent NEET unge (SOU 2013:131).

En offentlig udredning fra Sverige om unge som hverken arbejder eller studerer, har sammenlignet forskellige indikatorer og data. Undersøgelsen finder, at der er stor forskel på forskellige definitioner og indikatorer, men at der ligeledes er et rimeligt stort overlap, når data lægges ned over hinanden. En stor forskel bygger imidlertid på, hvorvidt nyttilkomne indvandrere skal indgå i statikken eller ej (SOU 2013:134ff).

Aktiveringsindsatsen i de nordiske lande og resten af Europa

I relation til indsatsen overfor udsatte unge giver det i høj grad mening i særlig grad at skele til de nordiske lande for at hente inspiration. De nordiske lande har meget lignende velfærdspolitiske modeller, som er funderet i en socialdemokratisk og universalistisk tankegang (Esping-Andersen 2006:159ff). Den nordiske velfærdsmodel bygger blandt andet på at alle har lige muligheder, rettigheder og pligter som medborgere i de nordiske lande. Selvom der er nationale forskelle på måden de enkelte nordiske lande organiserer og implementerer velfærdsmodellen, er der alligevel, ifølge Nordens Velfærdscenter, en række værdimæssige fællestræk som gør det muligt at tale om en nordisk velfærdsmodel. Denne velfærdsmodel er truet af demografiske og økonomiske forandringer i samfundet, og står således generelt set overfor samme typer af udfordringer, når vi ser på håndteringen og integrationen af udsatte unge. Nordens Velfærdscenter arbejder løbende på at samle viden fra de nordiske lande og på baggrund deraf at udarbejde anbefalinger til udviklingen i den nordiske velfærdsmodel (Nordens Velfærdscenter 2012).

Olsen og Tägström (2013) præsenterer tre diskurser, som former landskabet for det politiske arbejde med udsatte unge i de nordiske lande. Først nævnes arbejdsmarkedsdiskursen, som fokuserer på udbud og efterspørgsel af kvalificeret arbejdskraft. Denne markedstens medfører, at visse mennesker bliver overflødiggjorte på arbejdsmarkedet, hvis de ikke kan imødekomme efterspørgslen. Som konsekvens af jobbetts øgede identitetsskabende dimension sker en dobbelt marginalisering af de arbejdsløse gennem økonomisk såvel som personlig marginalisering. Den anden diskurs er folkesundhedsdiskursen, som især peger på et øget fokus på sygelighed og diagnoser, og hvordan disse er fordelt i samfundet. Velfærdsstatsdiskursen handler om en behovsbaseret adgang til services, som bygger på berettigelse til ydelser på baggrund af udredning og vurdering af den enkeltes behov ud fra diagnoser og andre parametre (Olsen og Tägström 2013:20f).

Aktiveringsindsatsen i Europa set i forhold til Norden

Vender vi blikket mod Europa peger et studie af aktiveringsstrategier i ni europæiske lande, hvor Danmark, Finland, Norge og Sverige repræsenterer de universelle velfærdsregimer, Skotland repræsenterer det liberale, og Tyskland, Frankrig, Italien og Spanien udgør de konservative, på en række forskelle og ligheder i landenes tilgange (Harsløf 2005:462). Studiet peger på, at forskellene mellem de ni lande, hænger snævert sammen med de tre velfærdsregime-typer, de repræsenterede (Harsløf 2005:474f).

Studiet af de ni europæiske lande viser på resultatsiden, at de unge europæere gennemsnitligt oplever, at de har lært noget af de respektive landes aktiveringsprogrammer, de har deltaget i, og at deres interesser blev imødekommet. Undtagelsen er imidlertid Skotland, hvor der er en lav gennemsnitsscore for respondenterne, hvilket stemmer overens med den

forventede defensive aktiveringstilgang i et liberalt velfærdsregime som Skotland. De universelle velfærdsstater afspejler en 'integrativ' tilgang, og ligger forventeligt højt med hensyn til tilfredshed med aktiveringsprogrammerne, hvor Danmark dog scorer lavest blandt de skandinaviske lande. Bagsiden af den medalje er imidlertid, at der ikke er evidens for, at programmerne har haft en målbar positiv effekt på antallet af ansættelser fra samme målgruppe og at de unges positive oplevelser altså ikke direkte lader sig afspejle i, at de kommer i arbejde (Harsløf 2005:471f).

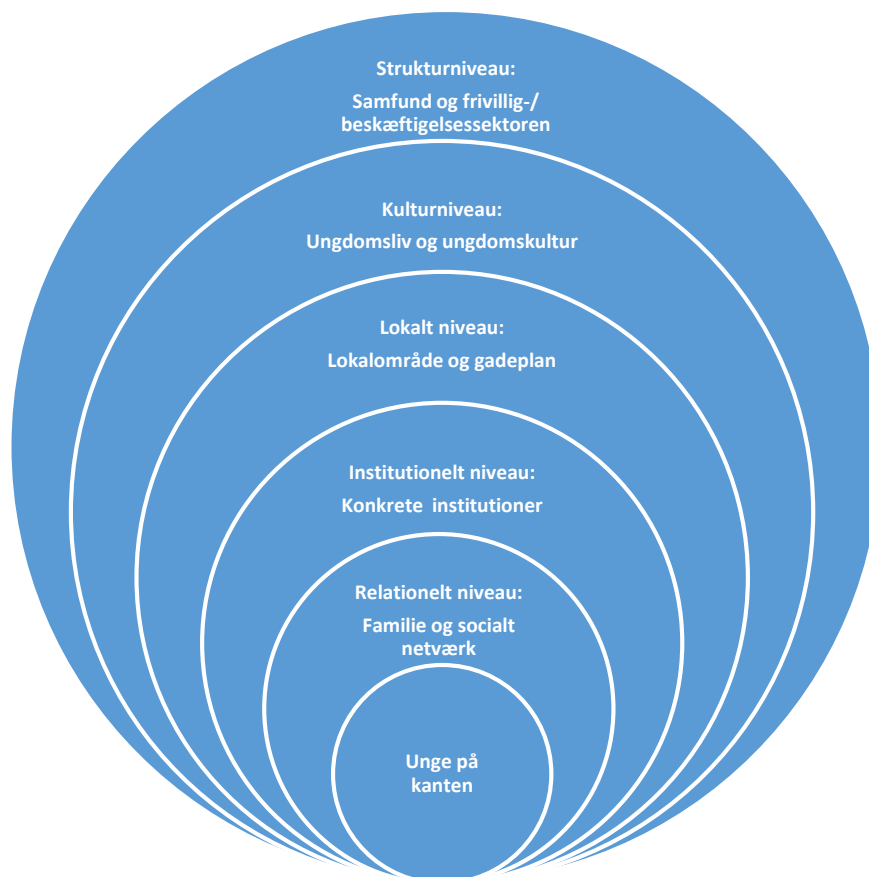
En af de væsentligste forskelle mellem de nordiske lande og flere af de øvrige europæiske lande er, at hvor mange af landene i Europa kæmper med store arbejdsløshedstal blandt særligt de unge, så har den nordiske arbejdsmarkedsmodel med trepartsforhandlinger om overenskomster medført lav arbejdsløshed, høj deltagelse på arbejdsmarkedet og flere rettigheder til de unge ansatte. Dette er som udgangspunkt den store styrke ved de nordiske landes tilgange, bagsiden er imidlertid at de unge, som har en funktionsnedsættelse, er immigranter, ikke har gennemført en uddannelse og lignende får svært ved at få adgang til arbejdsmarkedet, da risikoen i denne tilgang ved at ansætte en medarbejder hviler på arbejdsgiverens skuldre (Olsen og Tägström 2013:22f). De nordiske lande kæmper således med en strukturel barriere i arbejdsmarkedsmodellen for at få (i hvert fald nogle grupper af) udsatte unge væk fra kanten og ind på arbejdsmarkedet.

Denne strukturelle barriere blev den 1. januar 2014 adresseret i en ny aftale om en reform af kontanthjælpssystemet i Danmark. Her søges udfordringen med at få inkluderet flere udsatte unge på arbejdsmarkedet håndteret ved at rette fokus mod, at alle unge ledige under 30 så vidt muligt skal gennemføre en uddannelse. Alle unge uden en ungdomsuddannelse tildeles et uddannelsespålæg, og modtager uddannelseshjælp, beløbsmæssigt svarende til SU (Beskæftigelsesministeriet 2013). Dermed vil størstedelen af de mest udsatte unge i Danmark således være at finde blandt de uddannelsesparate om end netop uddannelsespålægget og de øgede krav til unge antagelsesvist kan føre til, at gruppen af unge som falder helt uden for det formelle system øges.

'Snapshots' fra Norden og dele af Europa

Dykker vi ned i de konkrete indsatser i landene i såvel Norden som dele af Europa finder vi yderligere en række forskellige perspektiver og tilgange til arbejdet med og for udsatte unge, som kan siges at rumme interessante perspektiver også set i relation til en dansk kontekst.

Vi vil i dette notat zoome ind på forskellige tiltag på baggrund af forskningsprojektets overordnede tilgang til de udsatte unges liv. Udgangspunktet er her, at de unges liv udspiller sig på en række arenaer og niveauer og at indsatserne i varierende grad adresserer disse forskellige niveauer. Følgende model illustrerer disse niveauer:

På strukturniveau spiller velfærdsstatsmodeller, som vi har været inde på en rolle i forhold til de udsatte unge, en central rolle, men også strukturer som ansvarsfordelingen mellem den offentlige og frivillige sektor er centralt på dette niveau, når vi ser på indsatsen overfor udsatte borgere.

På Kulturniveauet er fokus på ungdomsfasen som en transitionsfase eller overgang fra barn til voksen, hvor mange identitetsvalg er intensiveret og hvor såvel direkte som indirekte krav om selvstændighed, autonomi, performance etc. øges. Det er i denne intensive identitetsfase, at de unge gennem deres konkrete tanker, processer, valg, interesser etc. også afsøger og former, *hvem* de er på vej til at blive. Ungdommen er ligeledes en fase, hvor betydningen peer-fællesskaber øges og hvor betydningen af det at være en del af en ungdomskultur fremskrives.

På det lokale niveau stilles der skarp på betydningen af den unges konkrete lokale miljø og kontekst som kan variere fra tilhøret til gaden, til uformelle grupperinger og organiseringer hvis omdrejningspunkt netop er det lokale tilhør. På det lokale niveau kan fokus også være på tilknytningen til nærmiljøet og det lokale byliv, uddannelsesmiljø, arbejdsmarked etc.

På institutionelt niveau indfanges de mange tiltag og sammenhænge i det institutionelle landskab, som retter sig mod de udsatte unge. Det være sig konkrete uddannelser, men også beskæftigelsesfremmende tiltag, aktiveringsprojekter, ligesom det kan være konkrete sociale tilbud, herberger etc. der retter sig mod unge hjemløse, psykisk syge osv. Det gen-

nemgående er, at der på dette niveau er fokus på konkrete institutionelle sammenhænge, som udgør en hverdagsaktivitet eller hverdagsramme for udsatte unge.

På relationelt niveau sættes fokus på de unges relationer og netværk. Det drejer sig i første omgang om de unges familiære relationer, men også bredere set om de netværk de indgår i og de relationer som knytter sig til disse. Det centrale på dette niveau er de relationer som kan siges at relatere sig de unges behov for nære relationer, som i andre sammenhænge bl.a. betegnes som 'betydningsfulde voksne'.

De forskellige niveauer illustreret i figuren kan selvsagt ikke klart og tydeligt afgrænses fra hinanden, men indgår derimod i et komplekst samspil, hvor de inderste cirkler godt nok er indlejret i de yderste, men ikke desto mindre har varierende grader af autonomi i forhold til hinanden. Niveauerne er i en vis forstand at forstå som analytiske kategorier, som i praksis vil have store overlap og særligt i arbejdet med udsatte unge, vil mange tiltag bære præg af en helhedsorienteret tilgang, som søger at favne flere niveauer i arbejdet med de unge.

Niveauerne er fremhævet med det formål for øje at få et analyse- og refleksionsredskab til at få overblik over, hvordan forskellige niveauer samlet set spiller ind på de unges liv. Figuren og niveauerne kan bidrage til at sikre en systematisk tilgang til arbejdet med unges ud-sathed gennem det at få overblik over diverse tiltags forskellige tilgange på forskellige niveauer.

Vi vil i det følgende zoome ind på de forskellige niveauer – startende med det 'yderste' – og på hvert niveau fremdrage en udenlandsk tilgang eller et konkret projekt (et 'snapshot'), som kan fungere som inspiration til arbejdet med udsatte unge ind i en dansk kontekst.

Strukturniveau: Ungdomsgarantien i Finland

Et af de væsentligste strukturelle forhold der rammer udsatte unge, handler om adgangen til uddannelse og job. I Finland er der vedtaget en Ungdomsgaranti, som rummer en række indsatser, der skal garantere unge adgang til uddannelse og beskæftigelse i Finland (Undervisnings- og Kulturministeriet 2014a).¹ En rapport fra Eurofound fastslår, at 83,5 % af alle unge jobsøgende i 2011 modtog et tilbud senest 3 måneder efter, at de havde registreret sig som arbejdsløse og konkret betyder Ungdomsgarantien, at der hurtigt udarbejdes en personlige plan for den unge (European Commission 2014a).

Ungdomsgarantien betragtes af den finske regering som en af de politiske spydspidser, hvorfor den er blevet prioriteret som en del af regeringsgrundlaget (Ungdomsgaranti 2014a). Garantien rummer mange paralleller til den danske kontanthjælpsreform og kan således sandsynligvis være delvist inspireret herfra. Ungdomsgarantien bygger ikke på en særlig lovgivning, men bliver i stedet implementeret på baggrund af en række forskellige love, hvilket adskiller sig fra den danske reform, som udmøntes gennem lovgivning i Lov om Aktiv Socialpolitik (Beskæftigelsesministeriet 2014).

¹ En af grundene til at Finland er relevant at se nærmere på, er at Ungdomsgarantien i Finland har bidraget til udviklingen af en ungdomsgaranti i EU, hvor Danmark, Østrig, Tyskland, Irland, Italien, Letland og Spanien allerede har udviklet implementeringsplaner for ungdomsgarantien, mens andre EU-lande er i gang med udarbejdelsen af disse planer (European Commission 2014a, 2014b).

Ungdomsgarantiens målgruppe er unge voksne under 25 og unge nyuddannede under 30 og indebærer følgende tiltag:

- Foranstaltninger i uddannelsesgarantien
- Kompetenceprogram for voksne
- Arbejdsrelaterede og økonomiske udviklingsindsatser
- Rehabiliteringstjenester (herunder kommunale sociale og sundhedstjenester)
- Opsøgende ungdomsarbejde
- Værkstedaktiviteter for unge

Kilde: Ungdomsgaranti 2014b (egen oversættelse).

Læs mere om Ungdomsgarantien i Finland på <http://www.ungdomsgaranti.fi/ungdomsgaranti>.

Kulturniveau: Unges interesser og engagement i Norge

På kulturniveauet finder vi i Norge et samarbejdsprojekt mellem Utekontakten i Alstahaug Kommune og lokale frivillige organisationer, som har fokus på at opbygge aktivitetskompetence hos unge, der er i risiko for at udvikle sociale problemer. Projektets omdrejningspunkt er, at fange de unges engagement og deres interesser for konkrete aktiviteter gennem at tilbyde et ungdomskulturelt fællesskab og miljø omkring arbejdet med disse (Hutchinson m.fl. 2013:32f). Projektet adresserer således det ungdomskulturelle niveau, hvor identitetsdannelsen og de unges behov for at finde mening i de konkrete aktiviteter adresseres.

To konkrete projekter er blevet undersøgt af Hutchinson m.fl. (2013): Et teaterværksted og et kursus i navigation og sikkerhed til søs. Teaterværkstedet havde til formål at opsætte teaterstykker, men i stedet for at fokusere på skuespildelene, var de udbudte kurser for de unge hhv. lyd- og lyssætning samt kostumedesign. Kursusledernes rolle på teaterkurserne var at undervise og vejlede deltagerne, samt at betragte gruppedynamikken og holde øje med de unge, som havde mindst erfaring med deltagelse i organiserede aktiviteter. Navigationskurset hos Kystlaget havde fokus på trykthed på søen med et langsigtet mål om at de unge skulle bestå sejladsprøven. Kystlaget havde et bredt engagement blandt de frivillige, som både bistod undervisning, praktisk vejledning og det sociale fællesskab (Hutchinson m.fl. 2013:39f).

Det centrale i projekterne og deres succes med at arbejde med de unge, skal således findes i aktiviteterens indhold og deres appel til de unges interesser og engagement. Undersøgelsen af de to konkrete projekter peger i den forbindelse på, at dette i høj grad understøttes af, at projekterne strukturelt er et resultat af et samarbejde mellem den frivillige og offentlige sektor. Erfaringen i relation til at inddrage de frivillige i indsatsen overfor de unge er blandt andet, at for de aktivitetsbaserede organisationer er aktiviteterne i sig selv målet, mens aktiviteterne for kommunen er et middel til at opnå noget andet (Hutchinson m.fl. 2013:44). Hvis disse forskelligartede perspektiver kombineres med det rette fokus, kan det danne potentiale for en helhedsorienteret indsats, der kan bidrage positivt til de udsatte unges livssituation. Det unikke ved den frivillige sektor er blandt andet, at frivilligheden i deltagelsen underbygger en oplevelse af engagement hos de unge og en øget ansvarsfølelse – både for den frivilliges personlige følelse af at yde en indsats, men også følelsen af at

bidrage til organisationens virke som en 'naturlig' del af dennes aktiviteter. Forudsætningen for deltagelse er imidlertid at den unge er i stand til at træffe beslutningen om at deltage i en given aktivitet eller frivillig organisation. Det er denne proces, de offentlige myndigheder skal hjælpe med at facilitere. Hertil kommer, at samarbejdet kræver et stærkt socialfagligt opfølgingsarbejde fra den offentlige sektors side for at sikre det offentlige-frivillige samarbejdes succes som model for forebyggelse (Hutchinson m.fl. 2013:41f).

Læs mere om projektet på:

<http://www2.fylkesmannen.no/hoved.aspx?m=29659&amid=3517316>.

Lokalt niveau: Lokale rådgivningsindsatser i Irland

En række projekter der tager afsæt i det lokale niveau finder vi i et distrikt i Kildare i Irland. Her har man etableret lokalt forankrede gratis rådgivningsindsatser for udsatte 11-25-årige unge i området med henblik på, at stille et psyko-/socialt tilbud til rådighed for unge, der oplever at komme i problemer. Kildare Youth Services (KYS), som indsatserne bliver kaldt, findes på otte lokationer i distriktet, hvorfra rådgivningen foregår. Placeringen af hvert enkelt sted er nøje udvalgt ud fra kriterier om at være centralt placeret i lokalsamfundet og have let adgang (Lalor m.fl. 2006:333). Ambitionen er, at flytte tilbuddet derhen hvor de unge er og der hvor deres hverdagsliv udspiller sig for derigennem at øge tilgængeligheden og de unges brug af tilbuddet, når behovet er der. For mange unge udgør netop spørgsmålet om tilgængelighed en barriere.

Rådgivningsindsatsen baseres på en professionel service med ansatte, der er medlemmer af akkrediterede psykoterapeutiske eller psykologiske forbund og foreninger (Lalor m.fl. 2006:332). Der anvendes kreative psykoterapeutiske metoder. Selvom indsatsen i høj grad indeholder terapeutiske elementer, er der ikke tale om et enkeltstående tilbud om terapi, men snarere et tilbud der er en del af den eksisterende ungdomsservice. Også dette øger tilgængeligheden af den hjælp man ønsker at tilbyde de unge, idet det stigma der kan være forbundet med at søge hjælp til psykologiske problemer og som ofte afholder særligt unge mænd fra at benytte tilbuddene, nedtones (Lalor m.fl. 2006:342).

Et af projektets fordele er, at det er lokalt initieret og integreret i andre institutioner og organisationer i området, hvilket sikrer en høj grad af sammenhængskraft (Lalor m.fl. 2006:331f). En undersøgelse af KYS viser, at lokalsamfundet samlet set drager nytte af rådgivningsindsatsen i form af en psykologisk styrkelse, set i forhold til indsatsens relativt lille omfang (Lalor 2006:343f).

Læs mere om projektet på <http://www.kys.ie/>

Institutionelt niveau: Alternative uddannelsesveje i Norge

Sætter vi fokus på det institutionelle niveau og på erfaringer rundt om i Norden og Europa med institutionelle tilbud til udsatte unge, er tiltagene nærmest uendelige. Et særligt tiltag finder vi imidlertid i Norge, hvor Arbeidsinstituttet Buskerud (AIB) repræsenterer et konkret læringssted for unge 16-24-årige, som har behov for et alternativt tilbud til ordinære uddannelsesmuligheder. AIB bygger på den danske produktionsskolemodel, som de har udviklet videre på ved blandt andet at gøre den delvist kompetencegivende.

Det centrale for AIB er et gennemgående styrkebaseret fokus i arbejdet med de unge gennem konkret anvendelse af en såkaldt 'Appreciative Inquiry' (AI) tilgang, der bygger på positiv psykologi (AIB 2014). Konkret arbejdes der systematisk med anerkendelse på alle niveauer i institutionen, hvilket vil sige i dialogen mellem de unge, fagpersoner, i undervisningen, til møder, ifm. organisationsudvikling, konfliktløsning etc. De konkrete redskaber der driver dette fokus, er blevet udviklet gennem en 5-dimensions model, som bruges i projektet til at finde løsninger og til at udvikle tænkningen på alle niveauer. Således er et af de interessante forhold ved AIB denne konsekvente brug af en konkret metode og tilgang, som præger den samlede organisation.

Konkret kan de unge vælge sig ind på et af fem værksteder: Formningsværksted, mekanisk værksted, cafe og catering, snedkerværksted, salg og service. Hertil kommer et læringslab, hvor der undervises i norsk og matematik og så er der helse og socialkursus som er indføring i sundheds- og omsorgsfagene. Hvis en ung er uafklaret kan vedkommende prøve de forskellige værksteder af og derudover komme i korte virksomhedspraktikker. Der er tilknyttet en socialfaglig rådgiver og en karriererådgiver, som de unge har samtaler med men det store arbejde gøres ude på værkstederne, hvor underviserne bruger AI redskaber kontinuerligt og gennemgribende til at støtte de unge.

Set i forhold til en dansk kontekst er tiltaget interessant, idet det med et teoretisk afsæt søger at arbejde med de unge i retning af det, der i en dansk kontekst benævnes, uddannelsesparathed. Der er således i tiltaget i høj grad fokus på uddannelsesdimensionen samtidigt med, at der tages hensyn til de unges særlige situation, vilkår og udfordringer.

Læs mere om projektet på: <http://www.aib.bfk.no/>

Relationelt niveau: Ungdomsarbejde i England

Det er en alment kendt forståelse i arbejdet med udsatte unge, at det er af stor betydning at der arbejdes med at udvikle relationer til betydningsfulde voksne. Antagelsen er, at relationsarbejdet er centralt for at kunne fremme muligheder for nye udviklingsveje for de unge.

Et eksempel på en særligt fokuseret indsats i forhold til netop relationsarbejdet er ungdomsprogrammet Fairbridge i England. Det er et individ- og gruppebaseret ungdomsarbejde rettet mod udsatte unge i alderen 13-25 år. Fairbridge udbydes af Prince's Trust² i 18 byer og lokalområder i England, Nordirland, Skotland og Wales (Prince's Trust 2014a).

Konkret findes Fairbridge eksempelvis i Salford City Council uden for Manchester, hvor programmet påbegyndes med et adgangskursus på fem dage. De fem dage indebærer et udfordrende forløb med fysiske, kreative og sociale aktiviteter, der skal fremme de unges relationer til de øvrige deltagere og etablere et fællesskab blandt de unge. Yderligere understreges det, at det er den unges frie valg at deltage og der er fokus på positive resultater for den enkelte (Prince's Trust 2014b). Efter adgangskurset følger et individualiseret opfølgingskursus, som arbejder med opbygning af kernekompetencer på baggrund af den enkeltes behov og ved at gennemføre konkrete aktiviteter. Kernekompetencer kan eksempelvis

² Prince's Trust er en velgørende fond, der har til formål at hjælpe udsatte unge 13-30-årige til at forandre deres liv til det bedre. Se http://www.princes-trust.org.uk/about_the_trust.aspx.

være den unges samarbejdsevner, selvtillid, selvværd, kommunikationsevner og håndtering af følelser (Prince's Trust 2014a).

Ungdomsarbejdet sker som nævnt både på individniveau og i grupper. Andre professionelle arbejder ofte med de unge på individniveau alene, hvilket kan have den konsekvens, at det bliver til en mere sagsbehandlende tilgang. Det gruppebaserede ungdomsarbejde har den fordel, at der kan arbejdes med roller og relationer mellem de unge, så de kan styrke deres sociale færdigheder og eksempelvis blive bedre til at samarbejde med andre (Merton m.fl. 2004:131).

En evaluering af ungdomsarbejdet i England peger på, at der er fire bærende elementer ved ungdomsarbejdet, som er:

- at deltagelse er og skal være frivilligt for de unge
- at unge involveres i udformning, udvikling, styring og evaluering af ungdomsarbejdet
- at opbygge sociale færdigheder gennem uformel læring
- at ungdomsarbejderne har fleksibilitet og kapacitet til at respondere

Kilde: Merton m.fl. 2004:31ff

Prince's Trust har yderligere et stærkt fokus på fejring af succes, og derfor har fonden etableret en række priser, der tildeles unge som med støtte fra fonden har formået at forbedre deres egen livssituation og gøre noget godt for lokalsamfundet (Prince's Trust 2014c).

Læs mere om Fairbridge Programme på:

http://www.princes-trust.org.uk/need_help/fairbridge_programme.aspx.

Konkluderende betragtninger

Vi har nu zoomet ind på en række 'snapshots' fra forskellige lande og deres varierende konkrete tilgange til udsatte unge. Som bredden i viften af projekter og tiltag afspejler, er der tale om vidt forgrenede tiltag, der i høj grad afspejler det forhold at udsatte unge udgør en uhyre kompleks og bevægelig målgruppe. Udgangspunktet for udvælgelsen af projekter i dette notat har været CeFU's model for ungdomslivets niveauer og arenaer, som adresserer væsentlige forhold omkring den konkrete unges liv. Udgangspunktet er sædvanligvis indsatser rettet mod særlige problemstillinger i den enkelte unges liv – det være sig kriminalitet, misbrug, sindslidelser, hjemløshed mv., men oftest er der for de udsatte unge tale om en kombination af problemstillinger, som griber ind i forskellige areaner af deres liv. Dette har vi forsøgt at belyse ved at betragte indsatser, der arbejder med og på de forskellige niveauer, de unge befinder sig i eller på kanten af.

Det er imidlertid blevet klart gennem arbejdet med dette notat, at der generelt set er behov for en mere systematisk og tilgængelig dokumentation af projekter med succes eller positive erfaringer. Der findes talrige konkrete projekter, som kun i ringe grad gøres til genstand for udarbejdelsen af systematisk viden, der hæver sig over den konkrete praksis. Tilgængeligheden af viden synes således at være delvist mangelfuld og at bære et vist præg af vilkårlighed og mangel på systematisk overblik.

Metode

Konkret baserer notatet sig på forskningsbaseret viden formidlet som videnskabelige artikler, udredningsrapporter, notater, bøger, evalueringer og anden litteratur. Litteraturen er identificeret gennem søgning på nordiske sprog samt engelsk omhandlende europæiske lande (se liste over søgeord i bilaget Søgestrategi). Projekteksemplerne er derudover udfoldet på baggrund af information fra projektenes egne hjemmesider.

De er søgt i en række internationale databaser samt nordiske og andre europæiske ministerielle og styrelseslignende hjemmesider og databaser. Der er søgt i Nordens Velfærdscenters (NVC) udgivelser, NOVA i Norge, Sveriges offentlige udredninger, Finlands Undervisnings- og Kulturministerium mv. Der er desuden taget kontakt til konkrete personer og ansatte i eksempelvis VISO/Socialstyrelsen i Danmark og Nordens Velfærdscenter.

Søgningen er foretaget i to hovedfaser, hvor den første del er en bred søgning på udsatte unge, foretaget på de nordiske sprog samt engelsk. Anden fase tager dels afsæt i den fundne litteratur samt dels i modellen for ungdommens niveauer og arenaer.

Litteratur

Arbeidsinstituttet Buskerud (AIB) 2014: "AI Metoden". URL:

<http://www.aib.bfk.no/Informasjon/AI-Metoden/>.

Beskæftigelsesministeriet 2013: "Aftale om en reform af kontanthjælpssystemet – flere i uddannelse og job". URL:

http://bm.dk/~media/BEM/Files/Dokumenter/Pressemeddelelser/2013/Kontanthjaelp_april/Aftaletekst_kontanthjaelpsreform%20pdf.ashx, hentet 18. april 2013.

Beskæftigelsesministeriet 2014: "Kontanthjælp". URL:

<http://bm.dk/da/Beskaeftigelsesomraadet/Ydelsler/Kontanthjaelp.aspx>, hentet 13. maj 2014.

Esping-Andersen, Gøsta 2006: "Three Worlds of Welfare Capitalism" in Pierson, Christopher and John G. Castles (Eds.): *The Welfare State Reader. Second edition*. Polity Press. Malden.

European Commission 2014a: "Youth Guarantee". URL:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1079&langId=en>, hentet 13. maj 2014

European Commission 2014b: "National Youth Guarantee Implementation Plans". URL:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1090&langId=en>, hentet 13. maj 2014

Harsløf, Ivan 2005: "'Integrative' or 'Defensive' Youth Activation in Nine European Welfare States", in *Journal of Youth Studies*, Vol. 8, No. 4. Pp. 461-481.

Hutchinson, Gunn Strand, Hohans Tveit Sandvin, Frode Bjørge, Per Olav Johansen 2013: "Samarbeid mellom offentlige tjenester og aktivitetsbaserte, frivillige organisasjoner; en ressurs i sosialfaglig arbeid?". *Tidsskrift for Ungdomsforskning*. Vol. 13, No. 1. Pp. 31-48.

Lalor, Kevin, Sinead O'Dwyer, Denis McCrann 2005: "Review of a community-based youth counselling service in Ireland". *Children and Youth Services Review*. No. 28. pp. 325-345.

Merton m.fl. 2004: *An Evaluation of the Impact of Youth Work in England*. Department for Education and Skills. URL: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130401151715/https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/RR606.pdf>, hentet 19. maj 2014.

Mirza-Davies, James 2014: "NEET: Young People Not in Education, Employment or Training". *Economic Policy and Statistics*.

Nordens Velfärdscenter 2012: Fokus på Den Nordiske Velferdsmodellen. Nordens Velfärdscenter. URL: http://www.nordicwelfare.org/PageFiles/7117/Den_Nordiska_Valfardsmodellen.pdf, hentet 14. marts 2014.

Olsen, Terje og Jenny Tägström (eds.) 2013: *For That Which Grows. Mental health, disability pensions and youth in the Nordic countries. An anthology*. Nordic Centre for Welfare and Social Issues. Stockholm.

Prince's Trust 2014a: "The Fairbridge Programme". URL: http://www.princes-trust.org.uk/need_help/fairbridge_programme.aspx, hentet 19. maj 2014.

Prince's Trust 2014b: "Fairbridge Programme Access Course". URL: http://www.princes-trust.org.uk/need_help/regions_and_countries/north_west/access_course_dates/2014/salford_access_for_16_to_25.aspx, hentet 19. Maj 2014.

Prince's Trust 2014c: "The North West Celebrate Success Award". URL: http://www.princes-trust.org.uk/about_the_trust/in_your_region/north_of_england/north_west/news/2012/north_west_2012.aspx, hentet 19. maj 2014.

Statens Offentliga Utredningar (SOU) 2013: *Unga som varken arbiter eller studerar. Statistik, stöd og samverkan*. Stockholm. URL: <http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Utredningar/Statens-offentliga-utredningar/Unga-som-varken-arbetar-eller-H1B374/>, hentet 1. april 2014.

Undervisnings- og Kulturministeriet 2014a: "Social guarantee for young people will come into force from the start of 2013". URL: http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2012/10/youth_guarantee.html?lang=en, hentet 13. maj 2014.

Ungdomsgaranti 2014a: "Youth Guarantee means that:". URL: http://www.nuorisotakuu.fi/en/youth_guarantee/information/what_is_the_youth_guarantee, hentet 13. maj 2014.

Ungdomsgaranti 2014b: "Mål och innehåll" http://www.ungdomsgaranti.fi/files/36291/Ungdomsgarantins_mal_och_innehall_-_Brev_till_regionala_och_lokala_aktorer_inom_ungdomsgarantin.pdf, hentet 13. maj 2014.

Bilag: søgestrategi

Første fase: søgning efter indsatser der målretter sig udsatte unge på dansk, svensk, norsk og engelsk. Anden fase: søgning på udsatte unge, betinget på de enkelte niveauer af ungdomslivet såsom kultur, relationer, institutioner mv.

Søgeord

DK: Marginaliserede unge, udsatte unge

SE: marginaliserade ungdomar, riskungdommen, utsatta ungdomar

NO: marginalisert ungdom, utsatt ungdom

UK: marginalised youth, risk youth, peer group, youth work

Eksempler på søgesteder

Aalborg Universitetsbibliotek, AUB

Google Scholar

NOVA, Norge

Nordisk Råd

Nordens Velfærdscenter (NVC) <http://www.nordicwelfare.org/ovrigt/about-us/>

EU - The European Knowledge Centre for Youth Policy (EKCP) <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>

Sveriges Ungdomsstyrelsen <http://www.mucof.se/>
http://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/wwwfokus09.pdf

VISO/socialstyrelsen i Danmark – kontakt om internationale eksempler

Specifik for UK og senere hele Europa – søgning på NEET-begrebet

ILO – søgning på NEET-begrebet